

ПЕРЕДМОВА

У вік цифрових технологій та перенасичення інформаційного простору низькоякісними продуктами Вашій увазі пропонується нова наукова праця, присвячена аналізу проблем цивільного судочинства і розкриттю шляхів їх подолання, яка підготовлена відомими вченими – представниками провідних наукових та навчальних закладів України.

Авторський колектив поставив собі за мету висловити концептуальні підходи до поліпшення якості цивільного судочинства в Україні. Тому ця монографія містить конкретні пропозиції із удосконалення правосуддя у цивільних справах і спрямована на підвищення знань, обмін думками та висвітлення на широкий загал висновків авторів із значного кола питань, що стосуються як теоретичних, так і практичних аспектів цивільного процесу.

З огляду на назрілу потребу оновлення процесуального законодавства, оприлюднення монографії є своєчасним, оскільки висловлювати пропозиції щодо його оптимізації краще до підготовки нової редакції Цивільного процесуального кодексу України (надалі – ЦПК), аби погляди авторів, після їх публічного обговорення та схвалення, були враховані при вдосконаленні цього визначального нормативного акта, а не після внесення до нього змін, коли вченим знову залишиться лише намагатися науково обґрунтувати законодавчі новели та формулювати свої зауваження. Тому, шановний читач, у Вас з'явилася реальна можливість подивитися на норми чинного ЦПК через призму наукових концепцій, зібраних у цій монографії, та впевнитись у тому, що при урахуванні висловлених авторами думок нова редакція цього Кодексу стане ще кращою.

Якщо ж суспільство у цілому все влаштовує у ЦПК (автори цієї монографії до таких не належать), то не потрібно прикладати зусилля, витрачати час і кошти на роботу над його удосконаленням. Однак не слід тоді й скаржитися на те, що ухвалене судом рішення суперечить матеріалам справи, апеляційний суд залишив судові рішення без змін, а також на позбавлення права на касаційне оскарження...

Будемо відвертими: вчені уже втомилися критично аналізувати новостворені норми, що часто суперечать правилам законодавчої техніки, не є повною мірою логічними, не пов'язані із дотичними приписами закону чи мають інші вади. Зважаючи на це, у науков-

ців, які увійшли до авторського колективу, виникла спільна ідея спрацювати на випередження і застерегти турбулентний потік законотворчості та надати йому упорядкованості до того, як його наслідки стануть загальнообов'язковими.

До публічного та конструктивного обговорення ідей і напрямів удосконалення цивільного судочинства закликає й Указ Президента України № 231/2021 «Про Стратегію розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021–2023 роки», де у пунктах 1 та 2 частини 1 пропонується обговорювати з громадськими організаціями та провідними фахівцями План дій щодо реалізації Стратегії розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021–2023 роки.

Отже, наша авторська ініціатива співпадає з офіційною позицією Президента України щодо необхідності стратегічного удосконалення системи правосуддя, у тому числі й у сфері цивільного судочинства, що слід вважати одним із способів реалізації зазначеної Стратегії.

Однак поряд із реалізацією таких стратегічних завдань варто підіймати та вирішувати тактичні питання, які, серед іншого, стосуються законодавчої термінології, що використовується у ЦПК, необхідності узгодження положень різних нормативних актів, які стосуються цивільного судочинства, тощо. Цілком розуміємо, що це питання може здаватися не архіважливим, особливо у порівнянні з Рішенням Конституційного Суду України у справі за конституційною скаргою Марго Поліни Олександрівни щодо відповідності Конституції України (конституційності) пункту 1 частини п'ятої, частини сьомої статті 454 Цивільного процесуального кодексу України. Але це Рішення свідчить про необхідність удосконалення «знаряддя», яким користуються судді, адвокати, але недосконалість якого, на жаль, негативно впливає на справедливий, неупереджений та своєчасний розгляд і вирішення цивільних справ з метою відновлення й захисту порушених, оспорюваних і невизнаних прав, свобод та інтересів фізичних і юридичних осіб, а також інтересів держави.

Напередодні перемоги нашої країни у війні та вступу України до Європейського Союзу вчені бажають внести свій вклад у поліпшення цивільного судочинства та законодавства, що його регулює, щоб довести, що Україна є сильною правовою державою.

Тому мета, яку поставили перед собою автори при підготовці монографії, охоплює концептуальну доктринальну перевірку хоча б частини інститутів цивільного судочинства, зокрема, задля узгодження видів проваджень, запобігання негативному впливу недоліків нормативного регулювання на забезпечення ефективного захисту прав, свобод та інтересів осіб, які його шукають у судах. Вважаємо, саме із таких наукових праць складається цілісний підхід до вдосконалення науки цивільного процесу, законодавства, яке регламентує розгляд і вирішення цивільних справ в судах, а також судової практики.

У разі, коли Ви маєте інші погляди на проблеми, що окреслені у монографії, у Вас є прекрасний шанс вступити в наукову полеміку або просто уточнити наші ідеї. Авторський колектив щиро сподівається на відкриту публічну дискусію щодо власних доробок у контексті стратегії розвитку системи цивільного судочинства в Україні, а також на те, що видання зацікавить фахівців, які переймаються удосконаленням цивільного судочинства та норм ЦПК. Ми маємо надію, що станемо з Вами одностудцями, оскільки турбуємося про майбутнє нашої величній держави та хочемо пишати високим рівнем правосуддя в Україні.

Якщо Ви уже знайомі з роботами авторів монографії, то вона неодмінно викличе у Вас професійний інтерес. Якщо ж Ви вперше досліджуєте наукові праці такого спрямування, можемо поради й інші книги з цієї серії: «Виконавчий процес: теорія і практика. Концепції вчених з удосконалення законодавства про виконавче провадження», «Нотаріальний процес: теорія і практика. Концепції вчених з удосконалення законодавства про нотаріат», а також анонсуємо вихід нової книги, яка присвячена проблемам законодавства про адвокатуру.

Це видання може стати у нагоді здобувачам вищої освіти, аспірантам, викладачам, суддям, адвокатам, іншим правникам й особам, які цікавляться проблемами цивільного судочинства, а також законотворцям, які працюватимуть над підготовкою нової редакції ЦПК.

З повагою –

докторка юридичних наук,

професорка, заслужена юристка України

докторка юридичних наук, професорка

Світлана Фурса

Світлана Бичкова